

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

NĚKTERÉ NÁZORY NA ZPRACOVÁNÍ BOJOVÉ DOKUMENTACE

Kapitán František Borák

Autor článku vystupuje proti přemrštěným požadavkům na štábní kulturu (vnější vzhled) dokumentů a navrhuje jejich jednodušší zpracovávání.

Dále navrhuje, aby u plánů přílohy, skládající se z tabulek a výpočtů, nebyly uváděny na mapách, ale odděleně. Podrobně se zabývá obsahem a způsobem zpracování plánu operace, přesunu a maskování. Pro součinnost při zpracovávání dokumentů navrhuje vytvořit na štábech stále kolektiv pracovníků.

V našich štábech stále hovoříme o tom, že je nutno zkrátit dobu pro přípravu operace a to že vyžaduje především rychlejšího zpracování rozhodnutí velitelů na vyšších stupních a jeho doručení vojskům. Téměř při každém našem cvičení však vidíme, že dokumentace, kterou štáb musí zpracovat, je buď brzdou této snahy nebo je zpracována opožděně a slouží jen k uložení nebo vyvěšení při rozboru, aniž má nějaký podstatný význam při zpracování nařízení nebo při velení v průběhu boje. Vidíme, že naši velitelé a štáby se naučili poměrně rychle a správně rozhodovat a pracovat, ale přenesení rozhodnutí na mapu a zpracování různých plánů je tak pracné, že tyto plány se stávají brzdou velení a v nařízené formě jsou nevyhovující.

Aby se urychlilo zpracování naší dokumentace, je třeba:

- více zmechanisovat práci na dokumentech,
- odstranit zbytečné dokumenty,
- zjednodušit dokumentaci a dávat do ní jen údaje skutečně potřebné.

K včasnému zpracování dokumentace byly již učiněny určité kroky, většinou správné, ale vcelku takové, které podstatně neovlivní rychlost a včasnost prací.

Tak např. byly zavedeny různé mechanizační prostředky, jako razítka na značky, nalepování nápisů na „falešných mapách“, na dokumentaci apod. Nakonec však bylo vždy od těchto prostředků upuštěno a zůstala jen manuální práce kresliců.

Správně se přistoupilo k odstranění některých zbytečných dokumentů, ale přesto je ještě dosti takových, které by v krajním případě mohly být sloučeny s jinými.

Na stránkách Vojenské mysli bylo zveřejněno již v roce 1956—1957 dosti podnětných návrhů na zlepšení zpracování dokumentace, které však většinou zůstávají nevyužity. Naskytá se tedy otázka, proč tomu tak je, proč bojová dokumentace tolik zaostává za požadavky na vedení armádní operace a v jejím rámci, za požadavky na dokumentaci kladenými. Myslím, že hlavní překážkou zavedení mechanisace, odstranění různých zbytečností z dokumentace jsou přemrštěné požadavky na štábní kulturu (jak je v ně-

kterých případech vyžadována) a setrvávání ve starých zvyklostech.

Přemrštěné požadavky na štábní kulturu v některých případech jsou naprosto škodlivé.

V naší práci vidíme, že s plány operací jsou seznamováni kresliči nebo důstojníci, kteří dobře kreslí, ačkoli při tom není záhodno, aby plány byly tak zveřejňovány. V jiném případě vidíme, že na dokumentech pracuje většina příslušníků oddělení (složek) armády vlastně ve funkci kresličů, a protože práce není nijak zmechanisována a zpracování je pracné, příslušníci štábů musí nastavovat noci. V důsledku toho po přípravném období je většina příslušníků štábu vyčerpaná, nemluvě ani o tom, že zanedbává ostatní úkoly, jako kontroly podřízených, včasné reagování na situaci na frontě, opravy zpracovaných plánů podle vzniklých situací, a prostě vše, co souvisí s otázkami velení. Přemrštěnými požadavky na formu je zanedbáván obsah.

Takto zpracované plány visí obvykle v operačních sálech. Aby se nepoškodil vzhled dokumentů, neberou se na pozorovatelný a obvykle již po prvním přesunu štábu se ani nevyvěšují v operačním sále. Velitelé a náčelníci, aby měli z čeho velet, obvykle si dávají překreslovat plány operací s některými prvky operačního zabezpečení a plány svých druhů vojsk a služeb do svých pracovních map. A tím ještě dále zatěžují příslušníky štábu armády čistě kresličskými pracemi.

Myslím proto, že je třeba skoncovat s tím, aby dokumenty při cvičeních byly pokládány za dobré nebo špatné jen podle vnějšího vzhledu, a že je třeba, aby si rozhodčí více všímali účelnosti a rychlosti zpracování dokumentů a jejich využití. Myslím, že požadavek velmi dobré čitelnosti a přehlednosti by byl dostačující pro zpracování našich dokumentů a že by se tím získalo dost času pro řešení jiných otázek, zvláště otázky velení, která by se tím částečně vyřešila, nebo aspoň by se jejímu vyřešení napomohlo.

Mluví-li o setrvávání ve starých zvyklostech, mám na mysli většinou obsah dokumentu, např. dosud se ještě jen zřídka setkáváme s tím, že plány se skládají ze dvou částí:

- části grafické, ve které jsou na mapě (schématu) uvedeny ty údaje plánů, jejichž grafické vyjádření je přehlednější a časově výhodnější, a
- z části písemné, která tvoří přílohy ke grafickému plánu a sestává z různých tabulek a výpočtů, které grafický plán doplňují.

Přes to, že tento způsob je výhodnější, nadále se štáby většinou uchylují k pracovnímu psaní textové části na mapy. Je tomu tak proto, že plány jsou zpracovávány pro potřeby informačních zpráv a ne pro velení.

Na takto rozdělených plánech by mohlo lehce pracovat několik osob, byla by zpracovány podstatně rychleji, mapa s grafickým vyjádřením by byla menší, poněvadž by byla bez map, kterých je třeba pro kresbu tabulek a výpočtů, takže by byla také vhodnější pro práci na pozorovatelně nebo i ve štábních autobusech.

O dalších úpravách z hlediska formálního a obsahového se zmíním v další části — v rozboru jednotlivých dokumentů zpracovávaných štábem armády.

Plán operace

U plánu operace jeví se snad nejmarkantněji zbytečnost některých údajů a rozpor mezi délkou zpracování tvůrčí myšlenky a jejího technického provedení (nakreslení). Vidíme, že plán operace je v hlavních ry-

sech načrtnut uhlem během jedné až dvou hodin, ale jeho propracování, které záleží ve vypracování pomocných tabulek, výpočtů a především v provedení kresličských prací, trvá až 24 hodin, někdy méně nebo také více. Tak tomu je nejen u plánu operace, ale i u ostatních plánů.

Plán operace by mohl být rozdělen na dvě části — grafickou a písemnou, s tímto obsahem:

Grafická část jako základní zpracovaná podle dosavadních zvyklostí, avšak bez všech tabulek se zakreslenými údery AZ, chemických zbraní a biologických prostředků.

V písemné části, zpracované jako příloha, by byly tyto tabulky:

- cíl operace,
- tabulka rozdělení sil a prostředků,
- tabulky hustot a poměru sil,
- tabulka použití letectva,
- materiální zabezpečení operace.

Všechny tyto tabulky by byly zpracovány v takovém rozsahu, jak jsou připravovány dosud.

Navíc by bylo třeba zpracovat:

- tabulku použití atomových zbraní; v ní uvést:

rozdělení atomových zbraní na jednotlivé fáze činnosti, druh a kilotonáž atomové zbraně, druh výbuchu, epicentrum, minimální dobu pro vyžádání a kdo úder provede. U ostatních údajů, jako je výpočet souřadnic epicenter, výšky výbuchů apod., stačí, jsou-li vedeny v pracovních mapách důstojníků pro ZHN;

- tabulku použití chemických zbraní. V ní uvést v jednotlivých fázích činnosti použití chemických zbraní letectvem (použití chemických látek v tunách), dělostřelectvem (v p/p) a chemickým vojskem. Ostatní údaje a propočty opět provést u chemického vojska.

Uvedený obsah a tabulky jsou základní a bude je nutno upravit nebo doplnit podle druhu operace.

Takto upravený plán by se zbavil formálních prvků, byl by rozšířen o prvky potřebné pro velení a stal by se dokumentem nutným ne pro informační zprávu náčelníkům, ale pro vedení a řízení operace.

Plán přesunu

Myslím, že jde-li o plánování kratšího přesunu v rámci nějaké operace (bez zaujímání prostoru denního odpočinku — tedy nanejvýš o jednodenní přesun), je nutno, a také je to nejvýhodnější, plán zpracovat na plánu operace. Plán operace v tomto případě bude obsahovat také kalkulační tabulky přesunu.

Jde-li o přesun na delší vzdálenost, zpracovává se samostatný plán. Pro zjednodušení celé dokumentace je výhodné spojit tento plán s plánem pořádkové služby. Sledujeme-li totiž plán pořádkové služby, vidíme, že obsahuje z hlediska grafického vyjádření téměř stejné prvky jako plán přesunu. Snad je poněkud rozšířen, pokud jde o regulační orgány. Z hlediska písemného vyjádření přebírá nejdůležitější a nejobsáhlejší tabulku, tj. tabulku přesunu. A naopak plán přesunu se někdy nevyhne některým údajům z pořádkové služby. Nastává zde tedy opět zdvojení plánů, ztížení a zpomalení práce plánovací skupiny.

Snad by bylo nejvýhodnější, aby plán přesunu vypadal v hlavních bodech takto:

— Grafické vyjádření by obsahovalo dosavadní prvky rozšířené o prvky pořádkové služby spolu s tabulkou průchodu na jednotlivých regulačních čarách.

— Písemná část, která by se opět psala zvlášť na stroji, mohla by obsahovat jen tyto tabulky: tabulku přesunu (jako základní), organizaci bojového zabezpečení, organizaci a úkoly pořádkové služby v rámci úkolů, které plní armáda, rozdělení sil a prostředků pořádkové služby armády a zvláštní nařízení o udržení pořádku a maskování.

Na rozdíl od obsahu obou plánů tak, jak se obvykle zpracovávají, navrhují neuvádět úkol armády, operační charakteristiku, rozdělení čísel pochodových proudů. Tyto údaje jsou v tabulce přesunu, v přehledu organizace pořádkových orgánů.

V některých štábech se již v některých případech pracovalo obdobně na plánování přesunu a postup se osvědčil. Nový návrh předpisu pro pořádkovou službu mluví o samostatném plánu pořádkové služby.

Plán maskování

V poslední době se vyskytly názory, že by bylo výhodné sloučit plán maskování s plánem protiradiotechnické činnosti, aby obsahoval komplexní opatření ke klamání nepřítele. Jsem téhož názoru. Rozebereme-li plán protiradiotechnických opatření, vidíme, že obsahuje opatření prováděná různými druhy vojsk (spojovacím, ženijním vojskem), které vzájemně na splnění těchto úkolů nespolupracují a plánují je podle pokynů velitele (náčelníka štábu) a v součinnosti s operačním oddělením, které jejich činnost řídí a slaďuje. Plán protiradiotechnických opatření zpracovaný operačním oddělením obsahuje pak vlastně výpisy z plánů jednotlivých druhů vojsk. Obsahuje výpis z plánu rušení spojovacího oddělení (opatření k rušení rádiových stanic nepřítele), z plánu PVO oddělení PVO (opatření k rušení radiolokátorů nepřítele), z plánu ženijního oddělení (opatření k maskování vlastních objektů a ke klamání nepřítele používáním koutových odrážeců apod.), z plánů leteckého a dělostřeleckého zabezpečení operace (úkoly k zabezpečení ničení radiotechnických prostředků nepřítele).

Vidíme, že dochází k zdvojování plánů a plán protiradiotechnické činnosti slučuje opatření, která mají sice společný cíl (bojovat proti radiotechnickým prostředkům nepřítele), liší se však použitými prostředky, objekty, na které působí a nejsou ve vzájemné součinnosti. Bylo by tedy docela možné, aby operační oddělení armády tento plán rozpracovávalo a aby opatření byla zahrnuta jen v pracovní mapě důstojníka pro protiradiotechnickou činnost, který by pak náčelníkovi operačního oddělení (a jeho prostřednictvím náčelníku štábu, veliteli) odpovídal za to, že úkoly jsou plněny v souladu se zámyslem velitele armády.

Správnost plánování by mohla být překontrolována právě na plánu maskování, který by zpracovávalo operační oddělení, podle dosavadních zvyklostí, s přihlédnutím k protiradiotechnické činnosti, kterou by do plánu v hlavních rysech zahrnulo.

Plán maskování s těmito opatřeními by jistě nabyl na hodnotě, poskytoval by lepší přehled a možnosti pro řízení všech opatření ke klamání nepřítele.

Uvedl jsem jen některé z hlavních dokumentů zpracovávaných u operačního oddělení, na nichž jsem se snažil ukázat, že dokumentaci zjednotit, a tím také urychlit, je skutečně možno. Je však nutno přihlídnout při zpracovávání jen k potřebám použití dokumentace při velení, k vydávání bojových nařízení apod., oprostít je od úkolů potřebných jen při informačních zprávách a zabránit zdvojování dokumentů s obdobným obsahem. Nezabýval jsem se důležitou částí bojové dokumentace, bojovými nařízeními a hlášeními. Nutno konstatovat, že tyto dokumenty jsou většinou psány bez zbytečných údajů, účelně a při tom jsou dostatečnými podklady pro práci podřízených.

Součinnost při zpracování štábních dokumentů

V rámci součinnosti se při zpracování dokumentace požaduje, aby součinnost zásadně uskutečňovali náčelníci oddělení, druhů vojsk a služeb. Prakticky tento požadavek je však neproveditelný. Podívejme se jen na případ náčelníka operačního oddělení. V údobí plánování je jednou z hlavních osob pracujících na plánu operace, měl by provádět dále zpravidla součinnost při zpracovávání plánu přesunu, plánu maskování, plánu protiradiotechnických opatření, plánové tabulky součinnosti, organizovat dodání rozkazů podřízeným, provádět jejich kontroly a provádět ještě mnohé jiné práce spojené s řízením oddělení. Při tom je jasné, že většinu času mu zaberou práce spojené s plánem operace.

Proto myslím, že by bylo nejvhodnější vytvořit na štábu jakési stálé kolektivy lidí pracujících na určitých otázkách, kteří by trvale vzájemně spolupracovali. Je samozřejmou povinností počítat i se zaměnitelností důstojníků a cvičit je v tom. V zásadě vždy při důležitých akcích musíme počítat s příslušníky štábu, kteří mají v tom nebo onom směru pevné návyky nebo praxi.

Chceme-li (např. při štábních nácvicích) procvičit i ostatní příslušníky složky, je nutno pak před cvičením provést novou organizaci pracovních skupin a sdělit štábu, na koho se v příslušných otázkách mají obracet. Například: soudruzi z operačního oddělení určení pro plánování přesunu by předem věděli, že přesun u dělostřelectva, ženijního, chemického vojska apod. organizuje ten nebo onen důstojník, znali by jeho schopnosti a tak dále. Práce by pak mohla být prováděna i bez větších zásahů náčelníka. Při tom je samozřejmou povinností těchto důstojníků informovat své náčelníky a přicházet na operační oddělení s návrhy, které jejich náčelník schválil.

Tím ovšem nechci zbavovat náčelníky jejich povinností. Myslím, že udělají svým povinnostem zadost, když vydají pro práci jasné pokyny, instruuji soudruha, který je za práci odpovědný, a příležitostně zkontrolují postup práce. Je nejvhodnější, aby vedoucí skupiny při zahájení zpracovávání dokumentu seznámil společně všechny zpracovatele (i od druhů vojsk) s hlavními myšlenkami plánu. Druhy vojsk mohou při té příležitosti předložit své požadavky. Ostatní otázky vzniklé během zpracování řeší se již individuálně v součinnosti vedoucího pracovní skupinky s příslušným zpracovatelem od druhů vojsk. Skupina po takto organizované součinnosti zpracuje dokument uhlem (tužkou) a předkládá ho ke schválení. Po jeho schválení je vhodné rozdělit skupinu na část, která zpracovává čisto-

pis, a na část, která pracuje na bojových nařízeních vyplývajících z plánu nebo přejde na jiný pracovní úsek.

V závěru této části o součinnosti chci se zmínit o otázkách ochrany proti ZHN. Vidíme, že plánování použití ZHN a ochrany proti nim je dosti komplikované a zbytečně roztržité. Těmito otázkami se zabývá operační oddělení, chemické a zdravotnické oddělení a oddělení druhů vojsk, z nichž každý plánuje použití nebo ochranu proti ZHN po své linii. Snad by bylo nejvýhodnější, aby se otázkami použití zabývala skupina (oddělení) ZHN ať již v rámci operačního oddělení armády, nebo jako samostatná složka, ve spolupráci s odděleními, jejichž zbraně slouží k dopravě ZHN na cíl (dělostřelectvo, letectvo). Na druhé straně nynější chemické oddělení (příslušně doplněné) by zabezpečovalo ochranu vojsk. Vždyť i dosavadní chemické prostředky jsou zaměřeny většinou na ochranu proti ZHN. I když např. ochrana proti atomovým výbušným zbraním byla plánována operačním oddělením (skupinou ZHN), nejdůležitější speciální práce (desaktivace materiálu) a hygienická očista byly nakonec prováděny chemickými jednotkami. Toto oddělení ochrany proti ZHN by ovšem plánovalo ochranu a likvidaci úderů ZHN nepřítele a odpovídalo za ni nejen po své odborné linii (speciálními chemickými jednotkami), ale i z hlediska vševojskového.

Vím, že mnohé z mých vývodů jsou v rozporu s předpisy a se zvyklostmi při zpracování bojové dokumentace a vím také, že se setkají s různými názory. Myslím si však, že právě širokou diskusí, po které by následovala účinná opatření, mohlo by se značně přispět k účelnému, živému a pružnému velení.